

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 27. janvārī

Senāts šādā sastāvā: senators referents Intars Bisters, senatori Dzintra Balta, Kaspars Balodis, Ināra Garda, Inese Grauda, Valerijs Maksimovs, Erlens Kalniņš, Sanita Osipova, Zane Pētersone, Normunds Salenieks, Marika Senkāne, Aigars Strupišs un Kristīne Zīle

rakstveida procesā izskatīja SIA /Nosaukums A/ blakus sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 12. decembra lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība civillietā SIA /Nosaukums A/ prasībā pret /Persona A/ par zaudējumu atlīdzības piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA /Nosaukums A/ (līdz 2023. gada 12. maijam – AS /Nosaukums B/”) 2022. gada 2. septembrī cēlusi tiesā prasību pret /Persona B/ (pirms prasības celšanas atbildētājs uzvārds bija /Persona A/) kā bijušo valdes locekli par zaudējumu atlīdzības 43 264,10 EUR piedziņu, kuru veido šādas pozīcijas:

1) neatgrieztie avansi un aizdevumi atbildētājam kā bijušajai valdes loceklei, kā arī uz tiem attiecinātie nodokļi (15 405,92 EUR);

2) Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) 2019. gada 20. maija audita lēmumā papildus aprēķinātie nodokļi (16 598,54 EUR);

3) piesavinātās preču zīmes „LAWGISTICS” izstrādes un reģistrācijas izmaksas, mājaslapas izstrādes izmaksas, vizītkaršu un veidlapu izstrāde un izgatavošana (4 560,64 EUR);

4) likumiskie nokavējuma procenti par laiku no 2019. gada 27. augusta līdz 2022. gada 31. augustam par iepriekšminētajiem atlīdzināmajiem zaudējumiem (6 699,00 EUR).

Prasība pamatota ar Civillikuma 1759. panta 1. punktu, 1765. panta pirmo daļu, 1770. pantu, 1771. pantu, 1772. pantu, 1775. pantu, Komerclikuma 1. pantu, 169. panta pirmo un otro daļu, 221. pantu un 301. pantu.

Prasības pieteikumam pievienots AS /Nosaukums B/ 2018. gada 10. septembra ārkārtas akcionāru sapulces protokols Nr. 02/2018, kurā citstarp norādīts, ka sapulce nolēmusi celt prasību pret atbildētāju kā bijušo valdes locekli par sabiedrībai nodarīto zaudējumu 17 600,00 EUR apmērā atlīdzināšanu, kas AS /Nosaukums B/ radušies saistībā ar to, ka: 1) nav norēķinu par saņemtajiem avansi ar bijušo valdes locekli; 2) nav norēķinu par saņemto aizdevumu ar bijušo valdes locekli; 3) valsts nodevas un preču zīmes/logo reģistrēšana uz bijušās valdes locekles vārda; 4) par bijušo valdes locekli samaksātie nodokļi par kavētajiem avansu norēķiniem; 5) sabiedrība samaksājusi par mājaslapas izstrādi, bet tā nav nodota sabiedrības rīcībā, un šo lapu šobrīd izmanto SIA /nosaukums D/.

[2] Prasības pieteikums grozīts 2023. gada 23. augustā. Sākotnējā prasības summa (43 264,10 EUR) palielināta par 3 580,29 EUR, kas sastāv no papildus aprēķinātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa 1 260,00 EUR, kas maksājams, jo bijušās valdes locekles neatgrieztie aizdevumi tikuši pielīdzināti viņas ienākumiem, un likumiskajiem procentiem 2320,29 EUR par laiku no 2022. gada 1. septembra līdz 2023. gada 17. septembrim.

Ņemot vērā prasības pieteikuma grozījumus, prasītāja lūgusi tiesu piedzīt no atbildētājas kā bijušās valdes locekles kopējo zaudējumu atlīdzību, tostarp likumiskos nokavējuma procentus, 46 844,39 EUR.

[3] Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. oktobra lēmumu tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223. panta 2. punktu (prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības), kā arī no prasītājas par labu atbildētājai piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai 1425 EUR.

Par minēto lēmumu prasītāja iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot atcelt lēmumu un atjaunot tiesvedību lietā.

[4] Izskatījusi blakus sūdzību, Vidzemes apgabaltiesa ar 2023. gada 12. decembra lēmumu atstājusi negrozītu Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. oktobra lēmumu par tiesvedības izbeigšanu un noraidījusi blakus sūdzību.

[4.1] Lēmums pamatots ar to, ka prasītāja ir nokavējusi Komerclikuma 172. panta sestajā daļā noteikto prekluzīvo trīs mēnešu termiņu prasības celšanai. Akcionāru sapulces lēmums pieņemts 2018. gada 10. septembrī, bet prasītāja prasību cēlusi tiesā gandrīz četrus gadus pēc akcionāru sapulces lēmuma pieņemšanas.

Fakts, ka starp pusēm risinājušās citas tiesvedības, bijuši uzsākti kriminālprocesi un VID veicis pārbaudes, neietekmē prekluzīvā termiņa tecējumu, jo šis termiņš nav nedz apturams, nedz atjaunojams, nedz pagarināms.

[4.2] Līdz ar to prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības, tādēļ tiesvedība lietā pamatoti izbeigta uz Civilprocesa likuma 223. panta 2. punkta pamata.

[5] Par Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 12. decembra lēmumu prasītāja iesniegusi blakus sūdzību, pamatojot to ar šādiem argumentiem.

[5.1] Vidzemes rajona tiesa ir pārkāpusi ne tikai Civilprocesa likuma 187. un 199. pantu, bet arī Civilprocesa likuma 231. panta pirmo daļu.

Vidzemes apgabaltiesa pārkāpusi Latvijas Republikas Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības uz pieeju tiesai, jo atstājusi spēkā Vidzemes rajona tiesas prettiesisko lēmumu un pievienojusies tā motivācijai, neļaujot prasītājai saņemt tiesas spriedumu par patiesu tiesību aizskārumu. Vidzemes apgabaltiesa un Vidzemes rajona tiesa, vīrzoit lietu iztiesāšanai, skatot to pēc būtības un nosakot sprieduma taisīšanas un pasludināšanas datumu, nav apšaubījušas prasītājas prasības tiesību. Tāpēc nav pamatots tiesas secinājums, ka prasītāja nepamatoti rosinājusi strīdu un tādējādi tai ir pienākums atlīdzināt atbildētājai ar lietas vešanu saistītos izdevumus.

[5.2] Valdes locekļa atbildības institūts ir sabiedrības mantas aizsardzības instruments, un Komerclikuma 172. panta regulējums faktiski ir vērsts uz to, lai prasības celšana pret valdes locekli atbilstu sabiedrības interesēm.

[5.2.1] No vārdiskā viedokļa Komerclikuma 172. panta sestajā daļā minētais termiņš ir noformulēts kā materiāltiesisks prekluzīvs termiņš.

Tomēr attiecībā uz sabiedrības prasību šāds minētās tiesību normas gramatisks iztulkojums ir pretrunā ar valdes locekļa atbildības institūta *ratio legis*. Komerclikuma 172. panta regulējums ir vērsts uz to, lai prasības celšana pret valdes locekli atbilstu sabiedrības interesēm. Sabiedrības interesēs ir tas, lai sabiedrības padome vai dalībnieku (akcionāru) sapulces ievēlētais sabiedrības pārstāvis bez pamatota iemesla nevilcinātos ar prasības celšanu. Taču sabiedrības interesēs nav zaudēt prasījuma tiesības pret valdes locekli, ja prasība par sabiedrībai nodarīto zaudējumu atlīdzības piedziņu netiek celta trīs mēnešu laikā, skaitot no dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmuma pieņemšanas dienas.

[5.2.2] Tiesību doktrīnā ir pausti dažādi viedokļi par Komerclikuma 172. panta sestajā daļā paredzētā termiņa juridisko dabu, proti, tas tiek traktēts dažādi: 1) gan kā noilguma termiņš prasības celšanai, 2) gan kā prekluzīvs termiņš, kas aprobežo tiesības spēkā esību ar noteiktu laika posmu, 3) gan kā sabiedrības iekšējs organizatorisks termiņš, kura notecējums nerada prasījuma tiesības izbeigšanos.

Korporatīvajā pārvaldībā prasības ātrāka celšana pret valdes locekli nav un nevar būt pašmērķis, it īpaši ņemot vērā šādas prasības komplicēto dabu un sarežģīto pierādījumu vākšanas procesu. Komerclikumā nav iekļauts mehānisms valdes locekļa informēšanai par nākotnē iespējamo prasību. Turklāt jebkurā gadījumā valdes locekļa interese uz tiesisko noteiktību nav samērojama ar sabiedrības interesi saņemt to zaudējumu atlīdzinājumu, kurus sabiedrība cietusi valdes locekļa izdarīta pārkāpuma dēļ.

Līdz ar to Komerclikuma 172. panta sestajā daļā paredzētais termiņš nav prekluzīvs attiecībā uz sabiedrības prasību, kas ceļama tiesā, pamatojoties uz sabiedrības dalībnieku lēmumu.

[5.2.3] Konkrētajā gadījumā sabiedrība arī nevilcinājās ar pretenzijām pret valdes locekli, jo tiesas norādītajā termiņā par zaudējumu nodarīšanas faktu pret atbildētāju tika uzsākti kriminālprocesi.

Savukārt atbildētāja pret sabiedrību cēla trīs prasības. Civillietā Nr. C33571218 prasība tika celta tieši par AS /Nosaukums B/ 2018. gada 10. septembra ārkārtas akcionāru sapulces lēmuma par prasības celšanu pret valdes locekli atzīšanu par spēkā neesošu. Minētajā citā civillietā tiesvedības process norisinājās no 2018. gada 29. oktobra līdz 2021. gada 27. aprīlim. Tas bija šķērslis konkrētās prasības celšanai, jo atbildētājas celtās prasības

apmierināšanas gadījumā prasītājam nebūtu pamata celt prasību izskatāmajā lietā. Turklāt no 2019. gada 22. janvāra līdz 2019. gada 20. maijam VID veica nodokļu auditu un 2019. gada 20. maijā pieņēma lēmumu „Par AS /Nosaukums B/” nodokļu audita rezultātiem”, ar ko tika konstatēts sabiedrībai nodarīto zaudējumu apmērs.

[6] Atbildētāja iesniegusi paskaidrojumus par prasītājas blakus sūdzību, norādot šādus argumentus, kāpēc blakus sūdzība nav pamatota.

[6.1] Blakus sūdzībā nepamatoti norādīts uz Civilprocesa likuma 187. panta, 199. panta un 231. panta pirmās daļas pārkāpumiem, jo judikatūrā, t. i., Senāta 2018. gada 25. aprīļa spriedumā lietā Nr. SKC-404/2018, [ECLI:LV:AT:2018:0425.C28318516.3.S](#), ir atzīts, ka tad, ja tiesa prasību pēc būtības nav izskatījusi, tai nav pamata taisīt nolēmumu sprieduma formā.

[6.2] Komerclikuma 172. panta sestās daļas gramatisks iztulkojums nav pretrunā ar valdes locekļa atbildības institūta *ratio legis*. Dalībnieki paši izlemj, vai un kad pieņemt lēmumu par sabiedrības prasības celšanu pret valdes locekli. Turklāt, ņemot vērā Komerclikuma 169. panta piektajā daļā noteikto, secināms, ka šāds lēmums var tikt pieņemts izsvērti un pamatoti teju piecu gadu laikā no zaudējumu nodarīšanas dienas.

Konkrētajā gadījumā neviens nepiespieda prasītājas akcionārus pieņemt nepamatotu un pārsteidzīgu lēmumu par sabiedrības prasības celšanu pret atbildētāju kā bijušo valdes locekli. Minētais liedz uzskatīt par pamatotu arī prasītājas argumentu par aizsargājamo interešu samērojamību.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris blakus sūdzībā norādītos argumentus, Senāts atzīst, ka Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 12. decembra lēmums ir atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība noraidāma turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[8] Izskatāmajā lietā Senātam jārisina šādi divi no blakus sūdzības izrietoši tiesību jautājumi: 1) vai tiesa var izbeigt tiesvedību stadijā, kad jau nonākts līdz tam, ka tiesai būtu jātaisā spriedums, un saistībā ar iepriekšminēto noteikt prasītāja pienākumu atlīdzināt atbildētājam ar lietas vešanu saistītos izdevumus; 2) vai Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā minētais trīs mēnešu termiņš ir prekluzīvs, proti, vai tā notecējums neatgriezeniski izbeidz sabiedrības dalībnieku vairākuma prasības tiesību uz dalībnieku sapulces lēmumā minētajām zaudējumu atlīdzības pozīcijām.

[9] Arguments, ka tiesa, konstatējot prekluzīvā termiņa notecējumu, ir nepamatoti izbeigusi tiesvedību tad, kad jau bijusi pabeigta lietas izskatīšana pēc būtības un tiesai būtu jātaisā spriedums, nav pamatots.

[9.1] Senāta judikatūrā jau atzīts, ka prekluzīvā termiņa nokavējums ir šķērslis sprieduma taisīšanai, un, ja šāds nokavējums tiek konstatēts lietas ierosināšanas stadijā, tiesnesim ir jāatsaka pieņemt prasības pieteikumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 2. punktu. Savukārt tad, ja prekluzīvā termiņa nokavējums tiek konstatēts tiesvedības stadijā, tiesai ir jāizbeidz tiesvedība, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223. panta 2. punktu (sk., piemēram, Senāta (paplašinātā sastāvā) 2018. gada 25. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-404/2018, [ECLI:LV:AT:2018:0425.C28318516.3.S](#), 13.–14. punktu, 2025. gada sprieduma lietā Nr. SKC-[B]/2025, 9.3. punktu. Slēgtas lietas statuss. Pieejams Augstākās tiesas tīmekļvietnē). Līdzīgi kā konkrētajā lietā arī minētajos judikatūras piemēros tiesvedība tika izbeigta tiesvedības stadijā.

[9.2] Tāpat nav pamatots blakus sūdzības arguments, ka prasītāja bez savas vainas tikusi iesaistīta tiesvedībā pēc būtības, radot liekas tiesvedības izmaksas, un ka šajā ziņā tiesa nepamatoti noteikusi prasītājas pienākumu atlīdzināt atbildētājam ar lietas vešanu saistītos izdevumus.

Senāta judikatūrā jau atzīts, ka tādām prasītājam, kurš nepamatoti iesaistījis atbildētāju procesā, arī tiesvedības izbeigšanas gadījumā ir pienākums atlīdzināt atbildētājam ar lietas vešanu saistītos izdevumus atbilstoši Civilprocesa likuma 44. pantā noteiktajiem principiem, proti, tiesa ir kompetenta noteikt šādu prasītāja pienākumu arī tiesvedības izbeigšanas gadījumā, pēc analogijas piemērojot Civilprocesa likuma 44. panta noteikumus (sk. Senāta 2016. gada 16. oktobra lēmuma lietā Nr. SKC-2390/2016, [C02061806](#), 13. punktu).

Līdz ar to tiesa pamatoti noteikusi pienākumu prasītājam atlīdzināt tiesvedības izmaksas atbildētājam.

[10] Senāts, uzturot līdzšinējo judikatūru, noraida blakus sūdzības argumentu, ka Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā noteiktais termiņš nav iztulkojams kā prekluzīvs.

[10.1] Kā noteikts Komerclikuma 172. panta pirmajā daļā, prasību pret valdes locekli sabiedrība ceļ, pamatojoties uz dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumu, kas pieņemts ar klātesošo vienkāršu balsu vairākumu, un šādas sabiedrības prasības celšanai statūtos nedrīkst noteikt lielāku balsu vairākumu. Komerclikuma 210. panta pirmās daļas 7. punktā un 268. panta pirmās daļas 4. punktā imperatīvi noteikts, ka tikai dalībnieku (akcionāru) sapulce ir kompetenta pieņemt lēmumu par sabiedrības prasības celšanu pret valdes locekli. Turklāt Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā noteikts, ka sabiedrības prasība ceļama tiesā triju mēnešu laikā no dienas, kad dalībnieku (akcionāru) sapulce pieņēmusi lēmumu par prasības celšanu vai kad saņemts dalībnieku mazākuma pieprasījums.

Tātad saskaņā ar minētajām normām priekšnoteikums sabiedrības prasības celšanai pret valdes locekli ir dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmums par šādas prasības celšanu (sk. *Senāta 2013. gada 27. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-312/2013, [C15258109](#), 9.4. punktu*).

[10.2] Senāta judikatūrā pastāvīgi atzīts, ka Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā paredzētais trīs mēnešu termiņš, kas skaitāms no dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmuma pieņemšanas dienas, ir uzskatāms par prekluzīvu termiņu prasības tiesības izlietošanai (sk. *Senāta 2012. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-66/2012, C20206808, 5.2. un 9. punktu, 2013. gada 18. jūnija rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. SKC-472/2013, C28332808, 2016. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. SKC-190/2016, [C28385209](#), 7. punktu, 2019. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-326/2019, [ECLI:LV:AT:2019:1216.C28327508.10.S](#), 9.3. punktu*).

[10.3] Nav šaubu, ka ne tikai no gramatiskā, bet arī sistēmiskā viedokļa Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā noteiktais termiņš ir prekluzīvs termiņš, t. i., tāds termiņš, kas izbeidz tiesības. Proti, raugoties no gramatiskās iztulkošanas viedokļa, normas tekstā „prasība ceļama tiesā triju mēnešu laikā” vārds „ceļama” ir pavēlošs, proti, norāda uz imperatīvu, nevis ieteikuma vai izvēles raksturu. Savukārt, raugoties no sistēmiskā skatupunkta un salīdzinot Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmā teikuma formulējumu ar Dzīvokļa īpašuma likuma 16. panta ceturtās daļas otro teikumu, ir skaidrs, ka Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā no gramatiskā un sistēmiskā viedokļa likumdevējs ir vēlējis noteikt prekluzīvu termiņu (sal. *Senāta 2016. gada 1. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-276/2016, [C30166507](#), 8.4. punkts*).

[10.4] Senāts jau iepriekš paplašinātā sastāvā ir norādījis, ka no Komerclikuma 210. panta pirmās daļas 7. punkta un 268. panta pirmās daļas 4. punkta izriet tas, ka kapitālsabiedrība ir juridiska fikcija un pastāv tikai tās dalībnieku (akcionāru) interesēs, valdes loceklis atbild par sabiedrības mantas un pastarpināti arī par dalībnieku (akcionāru) mantas (t. i., kapitāla daļu, akciju) vērtības samazināšanos. Tāpēc likumā noteikts (sk. Komerclikuma 210. panta pirmās daļas 7. punktu un 268. panta pirmās daļas 4. punktu), ka lēmuma par sabiedrības prasības celšanu pret valdes locekli pieņemšana ir ekskluzīvā dalībnieku (akcionāru) sapulces kompetencē (sk. *Senāta (paplašinātā sastāvā) 2016. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-7/2016, [C39072411](#), 10. punktu*).

Respektīvi, pretēji blakus sūdzībā norādītajam Komerclikuma 172. pants nav vērst tikai uz sabiedrības interešu īstenošanu, bet gan ir domāts sabiedrības līguma tiesisko attiecību ietvarā pastāvošo dažādo tiesisko interešu līdzsvarošanai. Senāts paplašinātā sastāvā jau norādījis, ka Komerclikuma 172. panta pirmajā daļā prasība pēc dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmuma ir noteikta, lai novērstu iespējamus interešu konfliktus, kā arī garantētu valdes loceklim komerciālās rīcības brīvību un neatkarību, tādējādi nodrošinot valdes loceklim iespēju vadīt sabiedrību atbilstoši tās labākajām interesēm un nepakļauties citu valdes locekļu vai atsevišķu dalībnieku (akcionāru) spiedienam (sk. *Senāta (paplašinātā sastāvā) 2023. gada 28. novembra lēmuma lietā Nr. SKC-273/2023, [ECLI:LV:AT:2023:1128.C30637921.24.I](#), 11. punktu*).

[10.5] Arī Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmais teikums ir daļa no šīs sistēmas un pēc jēgas un mērķa kalpo tiesiskās noteiktības nodrošināšanai konkurējošām un savstarpējā konfliktā esošām dalībnieku un valdes locekļa interesēm. Interešu sadursme konkrētajā situācijā izpaužas tādējādi, ka dalībnieku interesēs ir panākt valdes locekļa atbildību par dalībnieku mantas samazināšanu, savukārt valdes locekļa interesēs ir nebūt mūžīgi pakļautam riskam, ka dalībnieki cels pret viņu prasību par dalībnieku ieskatā nodarītiem zaudējumiem. Turklāt jāņem vērā arī plašāka subjektu loka komercietiskās intereses – nodrošināt ātru apgrozību komercietiskajā vidē

un tiesisko noteiktību. Līdz ar to, pastāvot šādai interešu sadursmei, ir veicama interešu svēršana. Izsverot šīs intereses, ir redzams, ka dalībnieku intereses ir aizsargātas ar tiesībām celt prasību. Ja Komerclikuma 172. panta sestajā daļā noteikto termiņu neiztulko kā prekluzīvu, valdes loceklim praktiski nav nekādu tiesisku iespēju aizstāvēt savas intereses un viņš tiek pakļauts turpmākai nenoteiktībai, kas izjauc tiesisko interešu balansu un sabiedrības vadības stabilitāti. Komerclikuma 169. panta piektajā daļā noteiktais noilgums šo tiesisko interešu balansu un noteiktību nenodrošina, jo tas ir atjaunojams bez ierobežojumiem (sk. Civillikuma 1905. pantu).

[10.6] Tādēļ Senāta ieskatā priekšroka dodama tādām Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmā teikuma iztulkojumam, saskaņā ar kuru valdes loceklis var rēķināties, ka tad, ja nokavēts likumā noteiktais prasības celšanas termiņš, vairs nevar celt tiesā sabiedrības prasību pret valdes loekli par zaudējumu atlīdzības piedziņu uz pieņemtā dalībnieku sapulces lēmuma pamata, t. i., par tajā norādīto priekšmetu un uz tajā norādītā pamata. Tādējādi vislabāk tiek nodrošinātas sabiedriskās intereses pēc ātrākas komercaprites un noteiktības, kas šādā situācijā pēc savas būtības ir vērtējamas augstāk par atsevišķu sabiedrības dalībnieku mantiskajām interesēm, it īpaši tādēļ, ka dalībnieki paši kontrolē gan valdes sastāvu, gan lēmumu pieņemšanu dalībnieku sapulcēs. Vienlaikus jāņem vērā, ka priekšrokas došana tieši šīm interesēm ir samērīga, jo neatstāj dalībniekus bez to aizsardzības. Proti, dalībnieku kontrolē ir lēmuma pieņemšanas laiks, turklāt viņi var rēķināties ar interešu tiesiskās aizsardzības iespējami drīzu īstenošanu, bet termiņa nokavējuma gadījumā vērsties pret sabiedrības pārstāvi, kurš atbildīgs par prasības celšanu, prasot to zaudējumu atlīdzināšanu, kuri sabiedrībai radušies saistībā ar prasības termiņa nokavējumu.

[10.7] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā noteiktais termiņš ir prekluzīvs, t. i., tas izbeidz prasības tiesību.

[10.8] Vienlaikus Senāts uzskata par nepieciešamu norādīt, ka prasības celšanas termiņa nokavējums neizslēdz tiesības vērsties pret atbildīgo valdes loekli, pamatojoties uz dalībnieku mazākuma pieprasījuma tiesībām par to pašu priekšmetu un pamatu, kāds bija norādīts dalībnieku sapulces lēmumā, jo nodrošināma arī mazākuma dalībnieku interešu efektīva aizsardzība. Turklāt Komerclikuma 173. otrajā daļā imperatīvi noteikts, ka dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmums par valdes vai padomes locekļa atbrīvošanu no atbildības vai par izlīguma slēgšanu ar viņu neierobežo dalībnieku mazākuma tiesību celt tiesā prasību saskaņā ar šā Komerclikuma 172. panta otrās daļas noteikumiem. Līdz ar to, iztulkojot Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā ietvertu tiesību normu, secināms, ka tajā noteiktais termiņš nevis izbeidz sabiedrības prasības tiesību vispār, bet gan neatgriezeniski izbeidz tiesību celt sabiedrības prasību attiecīgajam subjektam (sabiedrības dalībnieku vairākumam vai dalībnieku mazākumam), pamatojoties uz konkrēto dalībnieku sapulces lēmumu vai konkrētā dalībnieku mazākuma pieprasījumu un par tajā norādīto priekšmetu un pamatu.

[10.9] Šādā kontekstā Senāts precizē agrāk pausto, ka dalībnieku sapulces lēmumā par sabiedrībai nodarīto zaudējumu atlīdzības piedziņu no valdes locekļa nav nepieciešams ietvert apstākli, uz kuriem pamatots prasījums, detalizētu izklāstu un zaudējumu aprēķinu (sk. *Senāta 2017. gada 30. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-343/2017*, [ECLI:LV:AT:2017:1130.C04209810.1.S](#), 10.2.1. punktu). Dalībnieku sapulces lēmums nedrīkst būt hipotētisks; tajā jānorāda faktiskie apstākļi, kas liecina par iespējamo zaudējumu nodarīšanu sabiedrībai valdes locekļa prettiesiskas rīcības dēļ, – tādā apjomā, lai sabiedrības prasības cēlējs prasības pieteikumā varētu norādīt prasības priekšmetu, pieteikto prasījumu, tostarp konkrētu prasības summu (zaudējumu atlīdzības pozīcijas), un apstākļus, kuri pamato prasījumu, jeb prasības pamatu (sk. *Civilprocesa likuma 128. panta otrās daļas 3., 4., 5. un 7. punktu*), kā arī, lai tiesisko attiecību otram dalībniekam – valdes loceklim – būtu zināmi pamati, uz kuriem prasība var tikt celta, un tas varētu pienācīgi aizstāvēties. Šāds pienākums dalībnieku (akcionāru) lēmumā par sabiedrības prasības celšanu norādīt iepriekšminēto informāciju izriet no Komerclikuma 172. panta pirmās daļas jēgas un mērķa.

[10.10] Blakus sūdzībā norādītais arguments, ka bijuši kādi traucējoši apstākļi, lai varētu prasību celt agrāk, nav pamatots, jo, kā jau norādīts Senāta judikatūrā, prekluzīvs termiņš nav apturams vai atjaunojams (sk., piemēram, *Senāta 2025. gada sprieduma lietā Nr. SKC-[B]/2025*, 9.2.1. punktu un tajā minēto judikatūru. Slēgtas lietas statuss. Pieejams Augstākās tiesas tīmekļvietnē), un termiņš prasības celšanai ritēja neatkarīgi no prasītājas norādītajiem apstākļiem. Turklāt prasības par dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu celšana (sk. Komerclikuma 217. un 286.–288. pantu) nekavē sabiedrības prasības celšanu uz apstrīdētā lēmuma pamata (sk. Komerclikuma 172. panta pirmo, trešo un sesto daļu), jo dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmums

nezaudē spēku ar tā apstrīdēšanu vien. Līdzīgi VID audits neietekmē Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā noteiktā termiņa tecējumu.

[11] Prasības tiesības esības pārbaude ir primārs tiesas pienākums, lai tiesas aizsardzība būtu nodrošināta personai, kura ir tiesīga to saņemt (sk. *Senāta 2018. gada 15. novembra lēmuma lietā Nr. SKC-1341/2018, ECLI:LV:AT:2018:1115.C17110415.8.L*, 8.1. punktu). Ņemot vērā iepriekšminēto, tiesa pamatoti saskaņā ar Civilprocesa likuma 223. panta 2. punktu izbeigusi tiesvedību izskatāmajā lietā, konstatējot, ka, AS /Nosaukums B/, ceļot tiesā konkrēto prasību, ir ticis nokavēts Komerclikuma 172. panta sestās daļas pirmajā teikumā paredzētais trīs mēnešu prekluzīvais termiņš, kas skaitāms no AS /Nosaukums B/ 2018. gada 10. septembra ārkārtas akcionāru sapulces lēmuma pieņemšanas dienas.

Vienlaikus Senāts norāda, ka tiesai, pēc savas iniciatīvas (*ex officio*) izvērtējot prasības tiesības esību, bija jānošķir tas, ka konkrētajā gadījumā attiecībā uz daļu no prasības pieteikumā norādīto zaudējumu pozīciju atlīdzināšanu prasītājam nebija prasības tiesības nevis tāpēc, ka ticis nokavēts iepriekšminētais termiņš prasības celšanai, bet gan tāpēc, ka par vairākām prasības pieteikumā norādītajām zaudējumu atlīdzības pozīcijām nav ticis balsots AS /Nosaukums B/ 2018. gada 10. septembra ārkārtas akcionāru sapulcē.

Tiesai, izpildot pienākumu pārbaudīt prasības tiesības esību, bija jāsecina, ka attiecībā uz daļu no prasības pieteikumā norādītajām zaudējumu atlīdzības pozīcijām nav izpildīts viens no sabiedrības prasības celšanas priekšnoteikumiem. Proti, saskaņā ar Komerclikuma 172. panta pirmo un sesto daļu, kā arī šā likuma 210. panta pirmās daļas 7. punktu un 268. panta pirmās daļas 4. punktu priekšnoteikums sabiedrības prasības celšanai pret (esošo vai bijušo) valdes locekli ir dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmums par šādas prasības celšanu (sk. *šā lēmuma 10. punktu un tajā minēto judikatūru*). Tiesai bija jānoskaidro, vai par visām prasībā izvirzītajām pozīcijām ir pieņemts un prasības pieteikumam pievienots tāds dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmums, kas atbilst Komerclikuma 172. panta pirmās daļas noteikumiem (sk. *Senāta 2019. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-326/2019, ECLI:LV:AT:2019:1216.C28327508.10.S*, 9.3. punktu).

Taču, neraugoties uz iepriekšminēto trūkumu lēmuma pamatojumā, tiesa ir nonākusi pie pareiza lietas iznākuma – tiesvedības izbeigšanas saistībā ar prasības tiesības neesību –, un tāpēc lēmums atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448. panta pirmās daļas 1. punktu, Senāts

nolēma

atstāt negrozītu Vidzemes apgabaltiesas 2023. gada 12. decembra lēmumu un noraidīt SIA /Nosaukums A/blakus sūdzību.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators I. Bisters	Senatore Dz. Balta	Senators K. Balodis
Senatore I. Garda	Senatore I. Grauda	Senators V. Maksimovs
Senators E. Kalniņš	Senatore S. Osipova	Senatore Z. Pētersone
Senators N. Salenieks	Senatore M. Senkāne	Senators A. Strupiņš
Senatore K. Zīle		